

تجلیل از قصه و قصه‌گویی

برای استفاده از این گونه امکانات اشاره کرد. از نکته‌های دیگری که در این قسمت مطرح شد کیدلینک^۲ و بعضی سیستم‌های مرتبطی بود که نوجوانان نویسنده می‌توانند با هم ارتباط برقرار کنند. همچنین جمع، با کار نویسنده‌ای که داستان‌ها و اشعار خود را با کمک کودکان و نوجوانان می‌نویسد آشنا شد.

موضوع سخنرانی‌های روز دوم "تصاویر منبع الهام" بود. در این برنامه قصه‌گوییانی از ژماتیک، زیمباوه، چین و سخنرانانی از هلند شرکت داشتند. از ماکس ولتهوس^۳ تصویرگر و قصه‌گوی هلندی خواسته شده بود ۲۰ لوح تصویری بدون متن نقاشی کند و این مجموعه به سه کشور فرستاده شده بود و از سه قصه‌گوی برجسته این کشورها دعوت شده بود برداشت خود را براساس این تصاویر برای جمع شرکت‌کنندگان در کنگره بیان کنند. در میزگردی که پس از ارائه قصه‌ها با حضور متخصصان و خود تصویرگر تشکیل شد ویژگیهای فرهنگی کاملاً متفاوتی که در سه برداشت دیده می‌شد مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. سخنران بعدی این نشست نخست ارزش کتابهای تصویری بدون متن را مطرح کرد و با نشان دادن نمونه‌های مختلف سعی کرد قدرت و خیال برانگیز بودن این تصاویر را به تنهایی نشان دهد، وی در بخشی دیگر از صحبت خود به این نکته اشاره کرد که در کتابهای جاودان ادبیات کودک متن و تصویر یکی می‌شوند و در بسیاری از موارد تشخیص این که کدام مهمتر از دیگری است دشوار است. وی در ادامه بحث خود به موضوع وحدت و یکپارچگی متن، تصاویر، حروف، و صفحه‌آرایی اشاره کرد. پس از این جلسه همکارانی از اسلواکی، هند، و آلمان نزد نگارنده

موضوع سخنرانی‌های اصلی روز اول "کتاب در حرکت" بود. در این نشست سه سخنران از امریکا، هلند، و کانادا از تجربه‌های مختلف خود سخن گفتند. همراه با صحبت‌های سخنران اول، زیباترین کتابهای تصویری به صورت فیلم متحرک بر صفحه عظیم پیش روی حاضران جان گرفت و هنرمند شیوه کار خود را در استودیوی فیلم سازی در پراگ شرح داد. وی عقیده داشت که مترجم کتاب‌های تصویری به زبان فیلم بوده است، و تبدیل تصاویر به زبان فیلم را به عنوان مبارزه با آثار مبتذلی که اکنون تهیه می‌شود و در اختیار جامعه قرار می‌گیرد مطرح نمود. وی بر ضرورت تبدیل بسیاری از کتابهای تصویری ارزشمند به صورت کابینهای فیلم متحرک تأکید داشت.

سخنران دوم به بحث در مورد ادبیات کودکان در عصر دیجیتال پرداخت، و به این نکته اشاره کرد که موضوع ورود یا عدم ورود ادبیات کودکان به عصر تکنولوژی جدید مطرح نیست، بلکه آنچه باید به آن پرداخت کیفیت کارهای ارائه شده است. وی بخشهایی از سه کتاب کودکان را که به صورت دیسک نوری در بازار عرضه شده است به نمایش گذاشت و کاستی‌های هر کدام را مورد بررسی قرار داد. سخنران در حین بحث در مورد کیفیت دیسک نوری پی پی جوراب پلند سعی کرد امکانات بسیار متنوع و هیجان‌انگیز دنبال کردن داستان بر روی صفحه کامپیوتر را به جمع نشان دهد. در قسمت سوم جلسه اینترنت و ادبیات کودکان مورد اشاره قرار گرفت. ظرف چند ثانیه دستگاه به شبکه جهانی متصل شد و متن یکی از کتابهای دیکنز بر روی صفحه ظاهر گردید و سخنران در کنار دستاوردهای بسیار مثبت به مشکلات کشورهای در حال توسعه

بیست و پنجمین کنگره دفتر بین‌المللی کتاب برای نسل جوان^۱ با عنوان "قصه‌گویی" از تاریخ ۲۱ تا ۲۸ مردادماه ۱۳۷۵ در شهر خرونینکن هلند تشکیل شد. در این کنگره بیش از ۴۰۰ شرکت‌کننده از ۵۲ کشور حضور داشتند. کشورهای اسلامی شرکت‌کننده عبارت بودند از اندونزی، ایران، لبنان و مصر. از ایران علاوه بر نگارنده به عنوان نماینده شورای کتاب کودک، خانم سارا ایروانی در کنگره شرکت داشتند. برنامه‌های کنگره را می‌توان به این شرح خلاصه کرد: سخنرانی‌های اصلی ۱۲ مورد، سخنرانی‌های فرعی ۱۰، میزگرد ۳، برنامه‌های قصه‌گویی با شرکت قصه‌گویان معروف جهان ۲۰، غرفه‌های پوستر و اطلاع‌رسانی در مورد فعالیتهای مربوط به کتابهای کودکان ۲۶، نمایشگاههای کتاب ۷، گروههای تخصصی ۷، جلسات مربوط به جوایز و امور دفتر بین‌المللی کتاب برای نسل جوان (IBBY)، جلسات تشریفاتی و فرهنگی، و بالاخره دیدارهای خصوصی با بسیاری از همکاران از سراسر جهان. محل تشکیل کنگره فضای بسیار زیبایی مجموعه فرهنگی اوستر پورت بود. در نمایشگاه کتاب و نیز در فهرست افتخار سال ۱۹۹۶، ۱۰۳ اثر به ۳۰ زبان از ۴۳ نویسنده، ۳۴ مصور و ۲۶ مترجم دیده می‌شد. از ایران، دیپلم افتخار دفتر بین‌المللی کتاب برای نسل جوان به آقای محمدرضا یوسفی برای حسنی به مکتب نمی‌رفت (نویسنده)، خانم سارا ایروانی برای افسانه درخت خرما و بزی (تصویرگر) و خانم پروین علیپور برای گربه یک چشم (مترجم) تعلق گرفت. در این گزارش به بخشهایی از سخنرانی‌های اصلی ارائه شده در کنگره اشاره می‌شود.

آسندند و از سرنوشت نمایشگاه بین‌المللی تصویرگران تهران جويا شدند. به نظر می‌رسد که احیای مجدد این فعالیت می‌تواند جایگاه ویژه‌ای را برای تصویرگران و سایر پدیدآورندگان ادبیات کودکان ایران در صحنه بین‌المللی کسب کند و نیز به رشد ادبیات کودک در منطقه و در میان سایر کشورهای در حال توسعه مدد رساند. موضوع سخنرانی‌های روز سوم "نوشتن و خواندن" بود. در این جلسه سخنرانانی از زلاندنو،

انگلستان شرکت داشتند. سخنران اول بیشتر به تحلیل خودش به عنوان نویسنده پرداخت و متذکر گردید که میراث فرهنگی جنبه عمومی پیدا می‌کند و هر "خود پدید آورنده‌ای" از "خود خواننده" تأثیر می‌پذیرد، و تأکید کرد که وقتی می‌نویسد به "خود خواننده کودکی‌اش" فکر می‌کند. همچنین از این مطلب سخن گفت که خلق شخصیت‌هایش گاه ماهها و حتی سالها طول می‌کشد و این که در این وضعیت نویسنده حال و هوای خاصی دارد، از همه چیز الهام می‌گیرد، با شخصیت‌ها صحبت می‌کند، در کوچه و بازار بلندبلند حرف می‌زند و گاه شکلک در می‌آورد و می‌خندد، و بالاخره زمانی می‌رسد که نویسنده و داستان هر کاری را که می‌خواسته‌اند با هم کرده‌اند و از هم جدا می‌شوند.

سخنران بعدی ایدن چمبرز^۲ که از مهم‌ترین شخصیت‌های شرکت‌کننده در کنگره بود موضوع خواندن را مطرح کرد، خواندنی که بیدار کننده باشد و زبان را توسعه بدهد و تأکید نمود که امروز بیش از هر زمان نویسنده و خواننده نسبت به معنایی که باید در کتاب کشف شود دارای مسئولیت مشترک هستند. وی هر کتاب را نماینده یک انسان دانست و از این سخن گفت که اخلاق خواندن چنین ایجاب می‌کند که متن نوشته شده (کالبد کتاب) به همان ترتیب قرار داده شده از سوی مؤلف خوانده شود و بر این نکته تأکید کرد که همین اصل بدیهی کهن، امروز

در برخورد با تکنولوژی جدید به مخاطره افتاده است. در ادامه بحث به موضوع‌هایی چون دوباره خواندن، بلند خواندن، و در جمع خواندن اشاره کرد و بر اهمیت هر یک تأکید ورزید و تدوین "خاطرات خواندن" را به علاقه‌مندان توصیه کرد. پیشنهادهای وی برای توسعه فرهنگ خواندن عبارت بود از:

۱. قرار دادن ساعت خواندن روزانه در برنامه مدارس؛
۲. انتخاب و معرفی کتابخانه پایه شامل بهترین‌های ادبیات کودکان در هر فرهنگ؛
۳. تدوین برنامه مطالعاتی این آثار در نظام‌های تربیت معلم و نظام‌های تربیت کتابدار کودک، چکیده کلام او این بود که کتاب خواننده کتابخوان می‌سازد، و کار را باید از نظام آموزش و پرورش و با معلمان آغاز کرد.

موضوع سخنرانی‌های روز آخر "قصه گفتن و منابع آن" بود. دو سخنران از آمریکا و ژاپن در این جلسه صحبت کردند. هر دو سخنران با معرفی پژوهش‌های انجام شده بر این نکته تأکید داشتند که تجدید حیات این سنت کهن از اهمیت بسیار برخوردار است. خانم پلوفسکی^۵ که دو کتاب از ایشان به فارسی ترجمه شده در مورد تفاوت بین ادبیات گفتاری و ادبیات نوشتاری سخن گفت و با ارائه فهرستی شامل ۸۰ اثر به زبانهای مختلف و دو مجله خاص در زمینه قصه‌گویی متذکر شد که قصه‌ها و قصه‌گویی بر رشد تخیل، کیفیت گوش کردن، سخن گفتن، نوشتن و خواندن کودک تأثیر می‌گذارد. از نکات دیگری که این سخنران مطرح کرد عدم توجه کافی متخصصان تعلیم و تربیت و نظام‌های آموزش و پرورش به امر قصه‌گویی بود. در برابر این عدم توجه وی نقش فعال‌تر کتابداران کودک بسیاری از کشورها را در این زمینه مورد تحسین قرار داد و به کتابدارانی اشاره کرد که چراغ قصه‌گویی، طی سالها بوسیله آنها روشن نگه داشته شده است. سخنران ژاپنی بر این عقیده

بود که احیای این سنت قدیمی در ژاپن نیاز به اقتباس‌های جدید دارد، وی با تأکید بر ارزش‌های والای افسانه‌های پریان، پژوهشی را که برای طبقه‌بندی ۳۰۰ افسانه انجام داده بود مطرح کرد و با نشان دادن نمونه‌های مختلف از عناصر تکرار در ادبیات شفاهی، شباهت میان این آثار را با موسیقی نشان داد و تأکید کرد که در اقتباس‌های جدید باید به ویژگی‌های ادبیات شفاهی خصوصاً عنصر سادگی توجه شود.

در پایان کنگره، مشعلی از گل‌های لاله به نشان ادامه راه و تشکیل بیست و ششمین کنگره ادبیات کودکان در سال ۱۹۹۸ در دهلی‌نو به نماینده کشور هند تقدیم شد.

یادداشتها

1. International Board on Books for Young People
2. Kidlink
3. Max Velthuis
4. Aidyn Chambers
5. Anne Pellowski